

ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"
с. Крумово, общ. Родопи, обл. Пловдив
ул. "Христо Ботев" №1А, тел: 0877 204 207
email: info-1602613@edu.mon.bg

УТВЪРЖДАВАМ:

ИЛИНА ВУТОВА

Директор на ОУ „Христо Ботев“
с. Крумово, общ. Родопи

ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ

**ОУ "ХРИСТО БОТЕВ" С. КРУМОВО,
ОБЩИНА РОДОПИ**

Програмата е създадена на основание чл. 263, ал. 1, т. 8 от Закона за предучилищното и училищното образование и е приета на заседание на Педагогическия съвет - Протокол №10/29.08.2016г.

Програмата е приета на заседание на ПС с Протокол №РД 09-11/07.09.2017г. и утвърдена със заповед на директора №РД-10-430/07.09.2017г.

Програмата е актуализирана на заседание на ПС с Протокол № РД 09-10/11.09.2020г. и утвърдена със Заповед на директора №РД-10-396/11.09.2020г.

Последна актуализация – на заседание на ПС с Протокол № РД-09-12/13.09.2021г. и утвърдена със Заповед на директора №РД-10-495/13.09.2021г.

Последна актуализация – на заседание на ПС с Протокол № РД-09-08/12.09.2022г. и утвърдена със Заповед на директора №РД-10-498/14.09.2022г.

Последна актуализация – на заседание на ПС с Протокол № РД-09-10/09.09.2024г. и утвърдена със Заповед на директора №РД-10-524/13.09.2024г.

Последна актуализация – на заседание на ПС с Протокол № РД-09-09/09.09.2025г. и утвърдена със Заповед на директора №РД-10-484/09.09.2025г.

Последна актуализация – на заседание на ПС с Протокол № РД-09-08/04.09.2026г. и утвърдена със Заповед на директора №РД-10-514/04.09.2026г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие.

Водещи стратегически документи при изготвяне на училищната програма на ОУ „Христо Ботев“ за превенция на ранното напускане на образователната система са:

- ✓ ЗАКОН ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ;
- ✓ НАРЕДБА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ;
- ✓ СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО, ОБУЧЕНИЕТО И УЧЕНЕТО В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (2021 – 2030)

ИДЕНТИФИКАЦИЯ НА ПРОБЛЕМА

В Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020) и в Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030), преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социалноикономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план.

Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България.

Необходими са широкообхватни мерки, насочени към осигуряване на: успешен преход между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждевременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на обучение, признаване и валидиране на резултати от неформално обучение и информално учене, добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно.

Един от факторите за преждевременно напускане на образователната система наложи въвеждането на единен Механизъм за противодействие на училищния тормоз, който има за цел да подпомогне училищата в усилия им за справяне с това явление.

РИСКОВЕ:

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на училище върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на

преждевременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

При изготвянето на програмата се отчитат:

1. Ролята на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни
2. Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност
3. Координираните мерки на всички нива
4. Проследяване на напредъка на ниво училище

Настоящата Програма конкретизира изброените стратегическите и нормативни документи в три основни направления:

1. Превенция на преждевременното напускане на училище в ОУ "Христо Ботев", с. Крумово чрез:

- анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система;
- идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях;
- планиране на политики и мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане;

2. Интервенция срещу преждевременното напускане на училище чрез:

- повишаване участието и ангажираността на родителите;
- утвърждаване на индивидуалното и групово наставничество;
- кариерно ориентиране и консултиране.

3. Политики за компенсиране на ефекта от преждевременното напускане на училище:

- създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система на преждевременно напусналите я;
- завръщане на преждевременно напусналите училище към формалната система на образование и обучение чрез използването на различни форми на обучение: дистанционна, вечерна, задочна, кореспондентска;
- участие на преждевременно напусналите училище в курсове за ограмотяване, допринасящи за социална интеграция и включване в пазара на труда;
- популяризиране на възможностите за учене в клубове, читалище, регионални центрове;
- създаване на възможности за самостоятелно учене с цел признаване на резултати;
- кариерното ориентиране и консултиране съдействат за информиран избор на образователен и професионален път от семейството и детето, засилват мотивацията за оставане в училище и придобиване на образователна степен.

ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ:

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

1. Икономически причини:

➤ Безработицата, ниските доходи, пониженият жизнен стандарт бедността поставят много деца в условия, водещи до повишен риск от отпадане от училище. В резултат на финансовите и икономическите затруднения много деца са принудени да

помагат на семействата си, което води до нарушаване на участието им в учебния процес.

II. Социални причини:

- Свързват се с родителска незаинтересованост, отрицателно въздействие на домашната среда, функционална неграмотност или ниско образование на родителите.
- Ясно изразен етнически профил и преобладаващ дял на момичетата сред преждевременно напусналите.

III. Образователни причини:

- Обхващат широк кръг проблеми: трудности в усвояването на учебното съдържание, негативни нагласи на участниците в образователния процес и липсата на мотивация, специализирани учебници за учениците със СОП.

IV. Етнокултурни:

- Отсъствие на познавателна мотивация сред децата от ромската общност, отсъствие на мотивация от страна на родителите за приобщаващо образование на децата им, ниска степен на готовност за училище на деца от тази общност, дефицит на комуникативна компетентност сред такива деца и др.

V. Здравословен статус на учениците:

- Съществен проблем по отношение на образователните предизвикателства пред децата със специални образователни потребности.

VI. Институционални причини:

- Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби, училища и детски градини на местно ниво.
- Недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките на обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система. Положителната промяна на състоянието изисква прилагането на комплексни мерки и добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно. Основната част от отговорностите за прилагането на националната политика по отношение на задължителното образование е съсредоточена в Министерството на образованието и науката, което е естествен координационен център на междусекторните действия за намаляване на преждевременното напускане на училище.

ОУ "Христо Ботев", с. Крумово е едно от училищата в България, в което няма отпаднали ученици. Ежегодният статистически задълбочен анализ на превантивните дейности, които съпътстват целогодишната работа на училищния екип показва, че това се дължи най-вече на последователната политика на образователната институция в посока реализиране на дейности, залегнали в Стратегията ѝ за развитие, подчинени на принципите за:

- *всеобхватност на дейностите* – осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес;
- *публичност и прозрачност на цялостната политика* – чрез интернет страницата на училището, документиране на проблемните и рискови ситуации и добрите практики;
- *обратна връзка с институции, родители, класни ръководители, ученици и учители;*

- *приемственост* – чрез съхраняване на традициите и недопускане да се забрави доброто старо, равнопоставеност на всички приоритети в развитието на образователната институция;

- *идентифициране на рисковите фактори* – доклад анализи на класни ръководители.

ПРИНЦИПИ:

1. Да се повлияе на всеки ученик в риск за постигане на все по-добри учебни резултати.
2. Да се открие тази област, в която ученикът е мотивиран за работа.
3. Да се развият допълнителни знания и умения и в останалите области, които са заложили в учебните програми.
4. Да се подпомогне ученика за подобряване на средата, в която учи и се развива.
5. Да се работи за откриване на психологическите мотиви за ниска самооценка и мотивация.

ЦЕЛИ:

Главна цел: Да се повлияе върху повишаване интереса и активността на учениците в риск към учебния процес.

Подцели:

- ✓ Да се популяризират и подпомогнат дейности по интеркултурно образование в училище като част от гражданското образование, за да се формира толерантност сред учениците и техните родители.
- ✓ Да се повиши успехът на учениците от външното оценяване.
- ✓ Да се намалят неизвинените отсъствия при по-големите ученици.
- ✓ Да се предотврати отпадането на ученици.
- ✓ Да се създадат партньорски отношения: ученици-учители, учители-родители.
- ✓ Училището да стане място – привлекателно за всички деца.

ЗАДАЧИ:

1. Изграждане на прецизна система от взаимовръзки и получаване на обратна информация за поведението и успеваемостта на учениците.
2. Развиване на ефективна система от действия за преодоляване на проблема с безпричинните отсъствия и закъснения за час.
3. Своевременно уведомяване на родителите при закъснения и отсъствия.
4. Реализиране на дейности в партньорство с други структури, родители, неправителствени организации – подкрепяща среда.
5. Разработване и прилагане на обучителни, извънкласни и извънучилищни програми за мотивиране и задържане на децата, осигуряване на консултиране, съветване, професионално ориентиране, активно въвличане и работа със семейството.
6. Създаване на условия за опознаване и разбирателство между различните етнически групи и мотивиране на семействата за безпроблемно интегриране на учениците от малцинствата.

СТРАТЕГИЯ НА УЧИЛИЩЕТО ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРЕВЕНЦИЯ ОТ ОТПАДАНЕ

Стратегията се основава на иновативно, гъвкаво и личностно-ориентирано обучение:

- ✓ учениците да получат пълноценни знания, умения и компетентности;
- ✓ да се изградят като свободни и морални личности, способни да живеят и работят заедно, да общуват помежду си, да поемат отговорности в демократично гражданско общество;
- ✓ да развиват творческите си заложби и способности;
- ✓ да изградят умения и навици за здравословен начин на живот;
- ✓ училището да се утвърди като конкурентноспособен и привлекателен център за всички деца от района, подлежащи на задължително обучение.

Визията на ОУ «Христо Ботев» като училище, осигуряващо ефективна, качествена и достъпна подкрепа за деца и ученици, застрашени от отпадане, която осигурява пълноценна личностна реализация в училищния живот.

Разнообразни дейности, насочени към удовлетворяване на желанията и потребностите на учениците.

- Съчетаване на класноурочни и извънкласни форми на обучение и възпитание;
- Висококвалифицирани и мотивирани учители, работещи като екип от отговорни и развиващи се личности, проявяващи толерантност, загриженост и зачитане на човешкото достойнство;
- Работа с талантиливи деца;
- Работа с деца от уязвимите групи;
- Уютна и функционална образователна среда.

Силни страни:

- Квалифицирани учители;
- Обхванати са всички подлежащи на задължително обучение деца на територията на селото;
- Извършване на дейности по превенция на отпадането;
- Добра материална база;
- Безплатни учебници I-VII клас;
- Безплатна закуска за учениците I-IV клас;
- Добре функционираща ГЦОУД;
- Интерактивни методи на обучение, използване на ИКТ и STEAM кабинет;
- Извънкласни дейности;
- Възможности за изява;
- Създаване на приятелска среда;
- Работа по проекти.

Слаби страни:

- Недостатъчна роля на ученическото самоуправление за създаване на подкрепяща среда за ученици, застрашени от отпадане;
- Тенденция към увеличаване на отсъствията /извинени и неизвинени/ на учениците ромската общност.

Възможности:

- Кандидатстване по различни проектни предложения, насочени към финансиране на превантивни по отношение на отпадането дейности;
- Ранно идентифициране на децата в риск чрез проучване на потребностите и интересите на децата;
- По-голямо ангажиране на родителите;
- Ефективно включване на училищните и ресурсите на местната общност при реализиране на дейностите за превенция на отпадането от училище;
- Обучение на педагогическия екип да идентифицира и решава социалните, образователните, поведенческите и други проблеми, които поставят децата в риск да отпаднат от училище;
- Разработване и прилагане на обучителни, извънкласни и извънучилищни програми за мотивиране и задържане на децата, консултиране, професионално ориентиране и чрез активна работа със семейството;
- Поддържане на база данни, индивидуално портфолио, индивидуални програми за всяко застрашено дете;
- Периодична оценка и актуализиране на мерките;
- Разширяване на връзките с извънучилищните институции.

Заплахи:

- Недостатъчно грижи и заинтересованост от страна на родителите;
- Липса на ефективни санкции за родителите;
- Нисък жизнен стандарт на част от населението;
- Проблеми в семействата, водещи до отпадане на деца от училище;
- Липса на финансови възможности за подкрепа на застрашени от отпадане деца;
- Негативно влияние на приятелската среда, на „улицата“;
- Липса на подкрепяща среда около училището;
- Миграционни процеси, честа смяна на местоживеенето.

Целева група: Ученици от I до VII клас, които са застрашени от отпадане по различни причини – за които съществува обективен риск от социално изключване и липсват форми за социална подкрепа.

В по-общ смисъл целевата група включва всички ученици от училището като смисъл на превенция.

Мерки:

Политиките и мерките, които ОУ „Христо Ботев” - с. Крумово предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете.

Политики и мерки в ОУ ”Христо Ботев”, с.Крумово, произтичащи от:
Семейни и социални причини:

1. Възможно е нежелание на родителите детето да ходи на училище поради страх от социална изолация, невъзможност за адаптиране към останалите ученици от селото, по-ниска самооценка, невъзможност за самостоятелно прибиране - загубване на детето.

Мерки:

- Силна мотивация чрез редица дейности за приобщаване на децата от ромски произход, децата със специални образователни потребности, както и изоставени от семейства, заминали в чужбина.

2. Трудова миграция на родителите. Напускане на единия или и двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставяне на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с трудната социална обстановка и новите модели на поведение на децата.

Мерки:

- Ежеседмични контакти, а при нужда и ежедневни с попечителите на изоставените деца, търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“, при необходимост и прояви на противообществени прояви на тези деца – Детска педагогическа стая.

3. Липса на грижи от страна на изоставени деца за по-малките братя и сестрички, както и за болни членове на семейството.

Мерки:

- Оказване на социална помощ – чрез дарения, грижи за изхранването на тези деца от фирмата –доставчик на закуски;

4. Недостатъчна образованост на родителите и липса или занижен контрол върху цялостното развитие на детето. Изразява се в не контролиране на часовете за прибиране от училище, непознаване на контактите и приятелския кръг на детето, не проверяване на изученото през деня, както и подготовката на детето за следващия ден –домашни работи, изпълнение на други поставени от учителя задачи.

Мерки:

- Мотивиране и приобщаване на тези деца за посещаване целодневната форма на организация в училище; търсене на непрекъснати разширени срещи с тези родители с ръководство, класни ръководители и мотивиране и приобщаване към училищната общност.

5. Чести конфликти между агресивни родители–побой, домашно насилие, развод, посегателство от страна на нови партньори на един от двамата родители.

Мерки:

- В най-честите случаи училището се превръща в единствено защитено място за детето и класният ръководител поема грижите за детето в образователната институция.

Други по-важни мерки и дейности, залегнали в комплексния план за достигане на стратегическите цели, свързани с превенцията от отпадане са:

❖ Управление на информацията за преждевременно напусналите училище. Изготвяне на база данни от класните ръководители, в чиито класове има ученици от рискови групи /съобразно различните причини от отпадане/;

Координиране действията на класните ръководители с тези на училищното ръководство;

❖ Квалификация на педагогическите специалисти в посока управление на конфликти, справяне с агресията и насилието и превръщането им в педагогически консултанти;

Провеждане на обучение на педагогическите специалисти за последиците от агресията и насилието в училище;

Реализирането на конкретни дейности за постигане целите на училищната програма;

❖ Дейности за усвояването на българския книжовен език и повишаване на грамотността;

❖ Насърчаване включването в образованието на рискови групи и развиване на приобщаващото образование.

❖ Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение:

- създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти;

- насочване на детето и ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;

- индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);

- участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището;

- други дейности, определени с правилника за дейността на институцията.

❖ Изграждане на широко публично доверие и подкрепа за политиките за превенция и намаляване на преждевременното напускане на училище.

❖ Повишаване качеството и ефективността на въздействие върху подрастващите чрез създаване на специфична образователна и възпитателна интерактивна среда.

❖ Поставяне на ученика в активна позиция по отношения на усвояването на нови знания и практическа приложимост на преподавания материал;

❖ Превръщането на училището в приятно и желано място за учениците чрез използване на иновативни педагогични методи и форми за предаване, преподаване и научаване на учебни знания и осигуряване на подходяща интерактивна среда в нови модели на класни стаи и места за извънучебни занимания;

❖ Извършване на ефективна диференцирана работа с учениците с намалена успеваемост;

❖ Изработване на индивидуален тематичен план и календарен график за преодоляване на изоставането;

Провеждане на анкета с тези ученици за установяване на проблема-отговаря класния ръководител;

❖ Подготовка на учениците за продължаване на образованието – професионално ориентиране на учениците, завършващи основно образование, съобразно техните интереси и възможности.

❖ Привеждане дисциплината на учениците в съответствие с новите обществени реалности. Изграждане на съдържателен и многообразен учебно-възпитателен процес. Осъществяване оптимално ниво на вътрешна мотивация у учениците чрез целенасочена образователно-възпитателна работа, свързана с училищни и извънучилищни мероприятия и дейности;

- Извънкласни дейности за превенция на поведението при деца с риск от отпадане;

- Провеждане на дискусии с ученици по предложените от тях теми, засягащи актуален проблем;

- Възлагане на отговорни индивидуални задачи на учениците, за да се почувстват значими в собствените си очи и в очите на околните, за да се мотивират и успяват;

❖ Гражданско образование и работа с родителската общност:

Приобщаването им към общочовешките ценности и подготовката им за пълноценен живот в съвременните обществено-икономически условия.

- Утвърждаване на превантивна възпитателна работа в училище с акцент всеки свободен учител да отговаря за отстранените от час ученици.

❖ Здравно образование и възпитание – лекции, беседи, семинари свързани с обучението на учениците по:

- Наркомания, алкохол, тютюнопушене.

- Сексуално образование и предпазване от СПИН.
- Противоепидемиологични мерки.
- Продължаване на превантивната възпитателна работа на класните ръководители като дейностите се интегрират с цел оказване на помощ с Комисията за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни ;
- Поставянето на приоритет в работата на класните ръководители за формирането на личностни умения у учениците за адекватно социално поведение в съвременните динамични обществено-икономически условия.

❖ Извънкласни и извънучилищни дейности:

Активно участие на учениците:

- участие при планиране дейността на часа на класа;
- създаване съвместно с класния ръководител условия за личностна изява на всеки ученик;
- организиране на творчески и спортни дейности с общ интерес;
- тясно сътрудничество между училището и семейството при превантивната работа с деца, застрашени от негативни влияния (хазарт, секти, наркомания, употреба на алкохол и тютюнопушене).